

به نام خدا

شیوه‌های تمرین در نوازندگی پیانو

نویسنده :

آرزو مظلوم ساکی

انتشارات ارسطو
(چاپ و نشر ایران)
۱۳۹۹

فهرست مطالب

۸		سخنی در رابطه با نویسنده
۱۰		مقدمه
۱۲		مفهوم نوازندگی
۱۵		ماهیت پیانو
۲۰		انواع تکنیک در نوازندگی پیانو
۲۰		تکنیک در نوازندگی
		چه مقدار زمان برای آموختن تکنیک های موسیقی
۲۳		صرف می شود؟
		انتخاب قطعات بر چه اساسی صورت می گیرد؟ ..
۲۴		
		چگونه می توان به مهارت در اجرای تکنیک های
۲۴		نوازندگی رسید؟

- ۲۵ قطعات کلاسیک و اتودها
- ۳۰ گام نوازی
- ۴۱ فواصل موسیقی
- ۴۵ اجرای آرپژ و یا آکوردهای شکسته
- آیا دانش تئوری موسیقی اعم از فواصل موسیقی،
کنترپوان، هارمونی برای هنرجویان پیانو الزامی
است؟ ۵۰
- کسی که نوازنده پیانو است می تواند همزمان
آهنگسازی کند؟ ۵۱
- انعطاف در نوازندگی ۵۲
- چگونگی استفاده از پدال ۵۵
- بکارگیری ذهن در نوازندگی پیانو ۶۱
- گوش موزیکال ۶۱
- تقویت حافظه ۶۵
- جمله بندی موسیقی ۷۱
- از تمرین تا حرفه ای شدن ۷۵

- ۷۵ اهمیت تمرین
- ۸۲ فرایند تمرین
- ۸۵ شیوه‌های لمس کلاویه
- ۸۷ سقوط آزاد دست بر کلاویه
- ۸۹ ضربه زدن با نوک انگشت‌ها بر کلاویه
- ۹۰ نوسانات دست
- ۹۱ چرخش مچ دست
- ۹۲ فشار انگشت‌ها بر کلاویه
- ۹۴ راهکارهایی برای تقویت انگشت‌ها
- ۹۷ کیفیت ساز برای نوازندگی
- ۹۷ شرایط ساز مناسب
- ۱۰۲ تمرین با ارگ، کرگ و نواختن با پیانو
- اگر چنانچه هنرجو سال‌های متمادی با ارگ و یا
کرگ تمرین کرده باشد می‌تواند از عهده نوازندگی
پیانو برآید یا خیر؟ ۱۰۳
- آیا شرایط تدریس ارگ و پیانو یکسان است و یا

- نوازندگی با ارگ آسان تر است؟ ۱۰۴
- آیا هنرجو قبل از نوازندگی یک قطعه بایستی ابتدا
به آن گوش دهد و سپس بنوازد؟ ۱۰۵
- چگونگی نواختن قطعات سرعتی با تمپوی بالا و
استفاده از مترونوم ۱۰۶
- مزیت‌های استفاده از مترونوم ۱۱۱
- کودکان پیانیست ۱۱۴**
- نوازندگان کوچک ۱۱۴
- استعداد ۱۲۰
- اغلب سوال می‌شود که کودکی که کلاس‌های ارف
را نگذرانده باشد، می‌تواند ساز پیانو را به عنوان ساز
اصلی انتخاب کرده و از اول با نوازندگی پیانو شروع
به یادگیری نماید؟ ۱۲۲
- پرسیده شده که کودک از چه سنی می‌تواند آموختن
موسیقی را شروع کند؟ ۱۲۳
- آیا کودک و یا هنرجو می‌تواند همزمان یادگیری دو
ساز را آغاز نماید؟ آیا یادگیری نواختن پیانو برای

افرادی که قادر به نواختن سازهای دیگر هستند،

ضروری است؟ ۱۲۵

برای ایجاد تنوع در آموزش موسیقی به کودکان چه

راهکارهایی مفید است؟ ۱۲۶

تبحر در نوازندگی ۱۲۹

اول) تنظیم زمان مناسب برای تمرینات نوازندگی

..... ۱۲۹

دوم) استمرار در آموزش ۱۳۱

سوم) یادگیری اصولی تکنیک‌های نوازندگی از پایه

..... ۱۳۱

چهارم) سختگیرترین منتقد خود باشید ۱۳۲

پنجم) تقسیم بندی قطعات تمرینی به بخش های

کوچکتر ۱۳۳

ششم) بررسی جزئیات ریز در قطعه ۱۳۴

هفتم) دست گرمی با برخی تمرینات تکنیکی ... ۱۳۴

هشتم) تمرینات یک دستی ۱۳۵

- نهم) دانستن تئوری موسیقی ۱۳۶
- دهم) شمارش ضرب‌ها با صدای بلند در حین تمرین ۱۳۷
- نتیجه کلی ۱۳۷
- گام‌های کلیدی در نوازندگی پیانو ۱۳۸
- اجرای صحنه‌ای ۱۴۰
- مراحل آموختن صحیح پیانو ۱۴۳
- چهار اشتباه رایج در یادگیری پیانو ۱۵۱
- اشتباه اول؛ حالت اشتباه بدن پشت پیانو ۱۵۲
- اشتباه دوم؛ مدت زمان طولانی در هر جلسه آموزشی ۱۵۳
- اشتباه سوم؛ پرهیز از تمرینات روتین ۱۵۴
- اشتباه چهارم؛ انگشت گذاری اشتباه ۱۵۴

سخنی در رابطه با نویسندہ

آرزو مظلوم ساکی، فارغ التحصیل رشته موسیقی شاخه ساز جهانی و نوازنده پیانو است. او تحصیلات تکمیلی خود را در مقطع کارشناسی رشته مدیریت امور فرهنگی، گرایش برنامه‌ریزی فرهنگی ادامه داد. همچنین او نوازندگی پیانو را از سن یازده سالگی در مدرسه هنر و ادبیات موسیقی آغاز و در همان سنین اولین اجراهای صحنه‌ای خود را با نواختن قطعات کلاسیک به صورت رسییتال پیانو در مدرسه هنر و ادبیات به روی صحنه برد. پس از آن به کنسرواتوار تهران راه یافت و آموزش دروس موسیقی را نزد اساتید بزرگ موسیقی سپری کرد که در میان آنها می‌توان به شرکت در مسترکلاس‌های آقای جیووانی دچک‌ووا اشاره کرد. سپس فعالیت خود را در زمینه نویسندگی و خبرنگاری در حیطه موسیقی در ماهنامه

گزارش موسیقی به سردبیری آقای سروش ریاضی آغاز و دستنوشته‌های خود را در زمینه آسیب شناسی موسیقی به چاپ رساند. پس از فعالیت‌های مکرر در زمینه خبرنگاری، مصاحبه با بزرگان موسیقی و شرکت در جشنواره‌های موسیقی به عنوان خبرنگار، فعالیت خود را به عنوان نویسنده و محقق در زمینه فرهنگی و هنری با سایت‌های خبری همچون سایت خبری بولتن نیوز، پایگاه خبری آتاب و ماهنامه گزارش اجتماعی - اقتصادی و فرهنگی ادامه داد. تمامی دستنوشته‌های منتشر شده او در زمینه فرهنگ، هنر و موسیقی است. کتابی که در اختیار دارید حاصل تجربیات او در آموزش نوازندگی پیانو و معرفی شیوه‌های کاربردی در نوازندگی پیانو است

مقدمه

انتقال مفاهیم موسیقی به مخاطبان از طریق نوازندگی، تا حد بسیار زیادی به چگونگی فرایند نوازندگی بستگی دارد. اگر چنانچه نوازنده نتواند به درستی مقصود از قطعه موسیقایی را که پیش روی خود نهاده به شنونده انتقال دهد، نه تنها شخص نوازنده بلکه مخاطبان حاضر در صحنه نیز درک درستی از قطعه شنیده شده نخواهند داشت. در نتیجه نوازندگی مانند کتابی نخوانده و یا فاقد ترجمه است که نوازنده از طریق ساز خود، آن را برای حاضرین معنا می‌کند. بنابراین اگر قطعه‌ای تندتر و یا کندتر از حد معمول نواخته شود و یا در نحوه ریتم آن خللی ایجاد شود، مترجم خوبی نخواهیم بود و به همان اندازه مفهوم قطعه به شنونده انتقال داده خواهد شد. در اینجا خاطرنشان کنیم که قطعات آهنگسازی شده توسط

آهنگساز به مراتب متفاوت‌تر از قطعات بازنمایی شده‌اند. به دلیل آنکه آهنگساز اختیارات فراوانی در خلق چگونگی اصوات تولید شده و نحوه بیان دارد و نوازنده شخصی است که مفهوم قطعه را به شنوندگان انتقال می‌دهد. هدف از نوشتن این کتاب آن است که علاقه‌مندان پیانو را با چگونگی فرایند نوازندگی، طرز صحیح نواختن، بیان احساس، تقویت حافظه موسیقایی، نحوه استفاده از پدال، تقویت گوش موسیقایی و سایر تکنیک‌ها و شیوه‌های کاربردی در نوازندگی پیانو آشنا سازم

مفهوم نوازندگی

قبل از آنکه در پشت پیانوی خود بنشینیم و شروع به نواختن کنیم می‌بایست با مفهوم نوازندگی آشنا شویم. تصور کنید درصدد خواندن کتابی برای اطرافیانتان هستید و یا می‌خواهید شعری را دکلمه کنید. طبیعتاً بایستی پیش از آن، خود به معنا و مفهوم عبارت‌های کتاب و یا شعر واقف باشید تا بتوانید مفهوم آن را به اطرافیانتان نیز به درستی انتقال دهید. نوازندگی نیز بدین صورت است که نوازنده قبل از آنکه درصدد ارائه قطعات موسیقی باشد، بایستی خود به معنای عبارت‌های نت نویسی که پیش روی خود قرار داده، پی برد و سپس شروع به نوازندگی نماید. توجه نمایید که حتی اگر نوازنده تمامی تکنیک‌های نوازندگی را به درستی بدون کوچکترین اشتباه رعایت کند اما نتواند لحن و احساس قطعه را به مخاطب انتقال دهد، درست مانند شخصی است که ترانه‌ای را فقط روخوانی کرده باشد، بی‌آنکه احساس و لحنی در آن بکار برده باشد. بنابراین یکی از شیوه‌های کاربردی در نوازندگی

پیانو، بیان مفهوم و لحن قطعات موسیقی است. همانطور که از پیش بدان اشاره شد، نوع بیان و تکنیک‌های نگارش موسیقی را آهنگساز تعیین می‌کند و نوازنده تنها به بازنمایی آثار موسیقی می‌پردازد. در نتیجه آهنگساز با توسل به مهارت‌ها و تکنیک‌های موسیقی، به خلق قطعات موسیقی پرداخته و در پی آن نوازنده بایستی با کشف چگونگی مقصود آهنگساز با علم بر مفهوم تمامی علائم و اختصارات موسیقایی به بیان و اجرای قطعات بپردازد. اما نکته‌ای که از نظر نمی‌توان دور انگاشت آن است که بازنمایی قطعات می‌تواند به شیوه‌های متفاوتی اعمال شود و نوازنده حتی می‌تواند شیوه‌های خلاق را در چگونگی فرایند اجرا به کار برد، در حالی که تنالیتة اصلی قطعه دست نخورده باقی بماند. در اعصار گذشته چنین به نظر می‌رسید که گویی نوازنده برده آهنگساز است اما امروزه نوازنده نه تنها به آنالیز قطعات نت‌نگاری کفایت نمی‌کند، بلکه شیوه‌های نوینی را در نحوه اجرای قطعات ارائه می‌دهد که حتی در برخی موارد ضعف‌های آهنگسازان تازه کار را نیز می‌پوشاند. اما در یک قاعده

کلی، پیشنهاد می‌شود که قطعات موسیقی، به خصوص قطعاتی که توسط آهنگسازان بزرگ نوشته شده است به همان صورت و بدون هیچگونه تغییر در علائم و شیوه نگارش آن اجرا شود. تکنیک، از جمله دارایی‌های یک نوازنده پیانو است. هر اندازه که نوازنده بر نحوه اجرای تکنیک‌های مختلف آگاه باشد به همان میزان می‌تواند در فرایند اجرای قطعه از خود اختیاراتی به نمایش گذارد. در حقیقت تکنیک مانند پس انداز یک نوازنده عمل می‌کند. بدین منظور نوازنده بایستی بداند کجا و در چه شرایطی، متناسب با چه قطعه‌ای، از چه نوع تکنیکی استفاده نماید. لحن، نوع بیان، تکنیک، دانش موسیقی، چگونگی نواختن، طرز قرارگیری انگشت‌ها روی کلاویه، عملکرد دست‌ها، تئوری موسیقی، چگونگی آنالیز قطعات، هارمونی، سازشناسی، آشنایی با سلفژ و دشیفرنت‌ها، همه آن چیزی است که پیانیست بایستی از نحوه اجرا بداند. در حقیقت یک پیانیست متبحر کسی نیست که تنها درصدد نواختن باشد، بلکه بایستی از دانش موسیقی نیز بهره‌مند باشد

ماهیت پیانو

نکته حائز اهمیت در آغاز نوازندگی، شناخت ساز، اختیارات و چگونگی عملکرد آن است. پیانو به دلیل وجود ۸۸ کلاویه و خلق حد فاصل زیرترین تا بم‌ترین اصوات به عنوان ساز مادر شناخته شده است. در نتیجه نوازنده می‌تواند با اجرای تکنیک‌های متنوع بر آن از تمامی اصوات این ساز به خوبی بهره ببرد و به خلق نغمه‌ها و ملودی‌های خوش آهنگی بپردازد. از این روی دانستن ادبیات و حتی نوع کارکرد پیانو برای هر هنرجو و پیانیستی حائز اهمیت است. از سوی دیگر با توجه به اختیارات عمده‌ای که این ساز در دست‌ها نوازنده می‌گذارد، می‌توان آن را به یک ارکستر بزرگ تشبیه کرد که تمامی تنالیده‌های موسیقایی، کنتراست‌ها، فورته‌های سنگین و گستره صوتی را به خوبی پوشش می‌دهد. ناگفته نماند که لحن در ادبیات پیانو، مدیون تلفیق هارمونی‌های متنوع، وسعت صوتی، ملودی، حجم دینامیک و گام‌های متعددی است که هریک

بیانگر خصلت و ماهیت سازی همچون پیانو می‌باشد. بنابراین از دیگر شیوه‌های کاربردی در نوازندگی پیانو، شناخت ماهیت پیانو و آگاهی بر ویژگی‌های ساختاری و ادبی آن بوده که باعث انعکاس نت‌های متوالی که دربرگیرنده سونات، سمفونی، سوئیت و دیگر فرم‌های موسیقایی است، می‌باشد. قابلیت‌ها و امتیازاتی که پیانو در اختیار نوازنده قرار می‌دهد، کم نبوده و حتی در اغلب اجراهای صحنه‌ای، شاهد نمایش پیانو سلو به صورت تک نوازی هستیم که از این حیث قابل قیاس با هیچ یک از سازهای موسیقی نیست. وسعت صوتی، نوع ضربات بر کلاویه‌ها، گستره دینامیکی و خلق اصوات متنوع بر پیانو تماماً باعث اجرایی بی‌نظیر و بدون نیاز به هیچ یک از سازهای همراهی کننده و یا آکومپانیمنت است. چه بسا پیانو خود به تنهایی می‌تواند نقش ساز آکومپانیمنت^۱ را جهت پوشش صدای پس زمینه ارکستر ایفا کند. ماهیت پیانو مستقل از دیگر سازها بوده و اجراهای آن به صورت

تکنوازی به صورت پیانو رسییتال چشمگیر و خاص است. پیانیست بایستی کاملاً بر مجموعه‌ای از ویژگی‌های پیانو واقف و مسلط باشد و مهارت خود را با وجود قابلیت ساز به نمایش گذارد. مجموعه‌ای از تکنیک‌های موسیقی، آگاهی بر قابلیت ساز، نحوه نواختن، لحن و ادبیات موسیقایی تماماً به چگونگی نگرش نوازنده و مهارت او باز می‌گردد. بنابراین نواختن تنها ملزم به یک فاکتور نیست و تمامی جنبه‌های کارکردی را دربر می‌گیرد. برای نمونه احساس در نحوه نواختن به تنهایی کافی نیست چراکه اگر تنها در نوع نواختن احساس را جایگزین تکنیک نمایید و فقط به بیان احساس پردازید، درست شبیه به آن است که بدون آگاهی بر تعداد ضرب‌های نت و یا کسر میزان تنها به ضربه‌هایی بر کلایه اکتفا کردید. در نتیجه بیان احساس وابسته به تکنیک است. مادامی که فاقد دانش موسیقایی باشید، بیان احساس به تنهایی حکم وراجی‌های مضحک را خواهد داشت. بسیاری از مدرسان موسیقی تنها درصدد تاکید بر نواختن قطعه هستند، حال آنکه نواختن به چه شکل و صورتی به

گوش شنونده برسد چندان برایشان معنایی ندارد. نواختن بدون علم بر تکنیک، دانش موسیقی، تئوری موسیقی، شیوه آنالیز قطعه فقط از هنرجو یک مطرب می‌سازد. در واقع هنرمند شخصی است که درکی از قطعه پیش روی خود داشته باشد. نواختن بدون درک و اندیشه هیچ سودی ندارد و چه بسیارند افرادی که بدون اندیشه و تفکر درب پیانو را مانند کمد باز می‌کنند و یکسره شروع به نواختن قطعاتی می‌کنند بدون آنکه لذتی از عمق قطعات برده باشند و بیراه نیست که هنرجویان تازه کار در این حرفه فقط و فقط می‌خواهند بنوازند. درست مانند شخصی که فقط می‌خواهد بخواند درحالی‌که معنای واژگانی که از دهانش بیرون می‌آید را نمی‌داند. بنابراین اگر مرزی میان مطرب و هنرمند را در نظر داشته باشیم به این موضوع پی خواهیم برد که مطرب بدون طرح و اندیشه وارد دنیای موسیقی شده و بدون آنکه از علم نت نویسی سر در بیاورد، قطعاتی گسسته و متراکمی برای جلب توجه مخاطبان می‌نوازد و البته با کف و هورای مخاطبین نیز روبرو خواهد شد و بدین ترتیب سطح سلیقه موسیقایی

توده‌ای از مردم کاهش خواهد یافت چرا که زمانی جهت تفکر و علم موسیقی صرف نشده و از آنجا که بسیاری از افراد به دنبال نتایج زود هنگام هستند، حتی شنیدن آثار فاخر جهانی نیز برایشان غیر قابل هضم بوده و در پی آن هستند که کودکانشان نیز در سریع‌ترین زمان ممکن به یک مطرب چیره دست و البته نه هنرمند تبدیل شود. توجه بدین اصل ما را در جهت هنرمند شدن هدایت می‌کند و باعث آن می‌شود که بدانیم ضرب، ریتم، فرم، شیوه نواختن و سایر نکات را با تمامی علائم و اختصارات دیگر آن رعایت کنیم. درحالی‌که یک مطرب درست مانند شخصی است که اتومبیلی ساخته بدون آنکه فرمان، دنده و دیگر ابزار آن را در جای مناسب خود قرار دهد و با اینحال با سرعت زیاد در جاده می‌راند.

انواع تکنیک در نوازندگی پیانو

تکنیک در نوازندگی

تکنیک در نوازندگی از جمله مواد اولیه نواختن به شمار می‌آید. اینکه چطور و چگونه بنوازیم تماماً به سطح تکنیک نوازنده بر می‌گردد. طبیعتاً هر اندازه که میزان تکنیک نوازنده بالاتر باشد، تمرینات او نیز بیشتر خواهد بود. برای نمونه هنرجویی را فرض کنید که تنها دو الی سه قطعه در دست تمرین داشته و به آنها مسلط است. طبیعتاً تمرین او به نسبت نوازنده‌ای که با سیل عظیمی از قطعات تکنیکی روبرو است، تفاوت داشته و زمان کمتری صرف می‌شود. ماهیت تکنیک تا حد بسیاری شبیه به میزان بودجه فرد است. طبیعتاً هر اندازه که بودجه فرد بالاتر باشد، نگهداری آن نیز ملزم به صرف زمان و دقت